

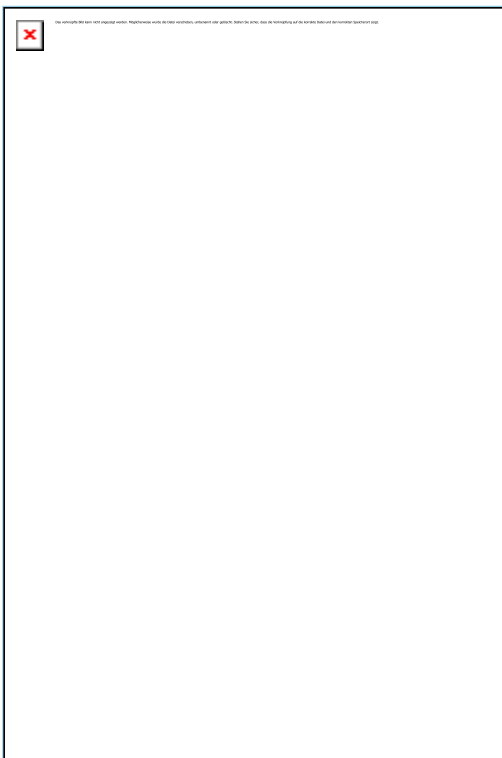
Antal Klaudia: A teljesség megélése

2015. október 11. vasárnap, 00:53

Cseppkánon – Hogy vagy, Hérakleitosz? – KRITIKA

Folyamatosan ismétlik a mozdulatokat, azonban azok sosem egyeznek meg az előzővel. Két férfi ül egymással szemben a vízben, és felváltva hátralökik egymást: a mozdulatsor nem ugyanaz, csupán hasonló – az eltérő izomrezgéseknek, indulatoknak és érzelmeknek köszönhetően.

Ritka pillanatok egyike, amikor úgy érzem, (végre) kikapcsolt az agyam: megszűnik a gondolkodásra, az értelmezésre, a megismerésre való célirányos belső törekvésem, nincsenek irányok, célok, formák, csak a kíváncsiság marad. Ez az állapot az Artus új, *Cseppkánon – Hogy vagy Hérakleitosz?* című bemutatóján hetvenöt percig képes fennállni: a nézőtérén kényelmesen hátradőlve, passzív befogadóként egyé válok mindazzal, amit látok. Egy csepp leszek az emberiség tengerében, és áramlok a teljesség megélése felé.

Szívem szerint ez az írás meg sem születne, hiszen vannak dolgok, melyekről nem beszélni kell, hanem megélni őket. Ha az agyam most újra működésbe lépve, nem ösztönözne az elemzésre, csupán annyit írnék: menjenek, nézzék meg, és engedjék magukat kiteljesedni. Foglalkozási ártalomnak tudom be, hogy végül a szívem helyett az agyamra hallgatva a gondolataim megosztása mellett döntök, azonban az Önökön múlik, hogy ebből, akár csak az Artus gondolatfolyamából, merítenek-e.

Goda Gábor az elmúlt harminc évben, ahogy a *Cseppkánon* ismertetőjében is megfogalmazza, folyamatos párbeszédben áll Hérakleitoszsal. Munkáiban, kezdve az 1990-ben bemutatott *Alvajárókkal*, újra és újra feltűnnek a görög filozófus szövegtörédei, gondolatai. Mindkettőjük számára a világ folyamatos változásának fontos analógiája a víz, ezért sem meglepő, hogy az Artus harminc évét összegezni hivatott előadásban a víz az úr. „Nem lehet kétszer ugyanabba a folyamba lépni” – állítja Hérakleitosz, és Goda ezt alátámasztja: minden, még az állandónak hitt dolgok, is folyamatos változáson mennek keresztül, melynek legszembetűnőbb példája az

előadásban a víz különböző halmazállapotainak bemutatása. Egy szilárd halmazállapotú jégcsepp először cseppfolyóssá, majd a forró üveglapra csapódva gőzzé alakul át: ugyanaz, de mégis igencsak különböző – ez jellemző a táncosok mozgására is. Folyamatosan ismétlik a mozdulatokat, azonban azok sosem egyeznek meg az előzővel. Két férfi ül egymással szemben a vízben, és felváltva hátralökik egymást: a mozdulatsor nem ugyanaz, csupán hasonló – az eltérő izomrezgéseknek, indulatoknak és érzelmeknek köszönhetően. Miközben a kórus elkezd kántálni, hogy „egy-az-on-moz-du-lat”, a két férfi feláll, összeölelkezik, majd az ölelésből a földre rántják egymást: így kap egyazon mozdulat egyszerre két jelentést, a békülésre való hajlam és a szünni nem akaró harag testesül meg és forr össze az ölelésben.

A zenére is a repetíció, pontosabban a variáció a jellemző. A godai gondolat kiemelt mondatainak – például „a gondolat folyó, két csepp az egy csepp, hogy vagy?” – a variánsait halljuk egymás után újra és újra. Maga a kórus „az ember csepp, az emberiség tenger” elképzelést példázza: minden

énekes önmagában egy esőcsepp, egy szín, együtt azonban képesek – csettintve, nyelvüket csattogtatva – zivatarrá és szivárvánnyá válni.

„Nem értik meg, mint van az, ami ellenkezik, önmagával mégis összhangban van” – az ellentétek harmóniájának héraikleitoszi fogalmát járja körül Goda az előadásban. Amikor újra két férfi foglal helyet egymással szemben a vízben, és az egyik megpróbálja a nála sokkal nehezebbet hátralökni, vagy amikor a színpad két oldalán álló nő és férfi az ellentétes mozgásirányaik ellenére egy idő után összhangba kerülnek, vagy amikor egy másik női–férfi páros az evezőlapát ellentétes oldalán állva, azonos irányba kezd el evezni, akkor látni véljük, hogy az egyező ellenkező tényleg mindig egységet alkot.

Az ellentétekről gondolkodást tükrözi maga a víz is, hiszen az egyszerre lehet éltető és pusztító az ember számára. Héraikleitosz szerint az emberi lélek két alkotóeleme a tűz, mely nemes célok felé visz, és a víz, amely aljas szenvedélyekre pusztít. Ugyanakkor azt is mondja, hogy a lelkek a „nedvességből párolognak fel.” Nincs olyan, hogy jó és rossz, pozitív vagy negatív. Csak rajtunk múlik, hogy egy adott dolognak melyik arcát látjuk meg, hogy jól vagy rosszul cselekszünk, vagy épp hogyan érezzük magunkat.

„Az ember csepp, az emberiség tenger” – állítja az előadás Héraikleitosz gondolatait továbbfűzve. Az emberi arcok apró vízcseppekből állnak össze a vetítövásznon, a két Tai Chi művész árnyéka pedig összemosódva ugyanazt a formát adja ki, hiszen „két csepp együtt is csak egy csepp”. Az előadás végén pedig a táncosok csoportban mozgása, az kiszakadás abból, majd a visszatérés azt az elképzelést tükrözi, hogy „egy csepp a tengerben megszűnik cseppnek lenni, akkor már csak a tenger létezik. Az elkülönültség megszűnik”.

Az artusi gondolat(folyam)hoz tökéletesen illik a Tai Chi Chuan mozgásművészete. A kínai filozófiában a folyamatosan változó valóságot taónak nevezik. A taoista hit alapja az ellentétek közötti egyensúlyra törekvés. A Tai Chi Chuan pedig a taoista tanításokat alapul véve az emberi fejlődésre, a test, a lélek és a szellem harmóniájának megteremtésére és a teljesség megélésére törekszik. A Tai Chi művészek és táncosok mozgására egyaránt a test áramlása, a hullámzó végtagok, a hosszú – közelséget nem megengedő – mozdulatok a jellemzők, melyek a harmónia tengerére visznek el minket. E tenger látható, a vászonra kivetített örvények pedig az Artus elmúlt harminc évére is utalnak: Goda Gábor és az Artus tagjai ciklikusan visszatérnek egy-egy korábbi munkához, ponthoz – például az előadás végén dalra fakadó Philipp Györgyöt gyerekként a *Gyöngykánon* című előadásban már hallhatták énekelni a nézők –, azonban sosem ugyanoda térnek vissza, hanem haladnak, áramlanak tovább, remélhetőleg még sokáig.

Cseppkánon – Hogy vagy, Héraikleitosz? (Artus – Nemzeti Táncszínház – CAFé Budapest produkció)

Zenészek: Á la cARTe kamarakórus (művészeti vezető: Philipp György). Tér-látvány: Sebestény Ferenc, Goda Gábor, Gold Bea. Jelmezterv: Lőrincz Kriszta. Fényterv, alkotó munkatárs: Kocsis Gábor. Video-animáció: Papp Gábor, Nagy Ágoston. Videotechnika: Megyeri Krisztián. Szövegek: Héraikleitosz, Goda Gábor. Zeneszerző: Philipp György, Melis László. Produkciós asszisztens: Fazekas Anna. Produkciós vezető: Gáspár Anna. Rendező alkotótársa: Gold Bea. Rendező-koreográfus: Goda Gábor.

Alkotó előadók: Bakó Tamás, Debreczeni Márton, Mózes Zoltán, Nagy Csilla, Virág Melinda. Tai Chi Chuan művészek: Baranyai Imre, Gregus László, Izsák Szilvia.

Művészetek Palotája, 2015. október 9.

